

ELPO VIEGLI

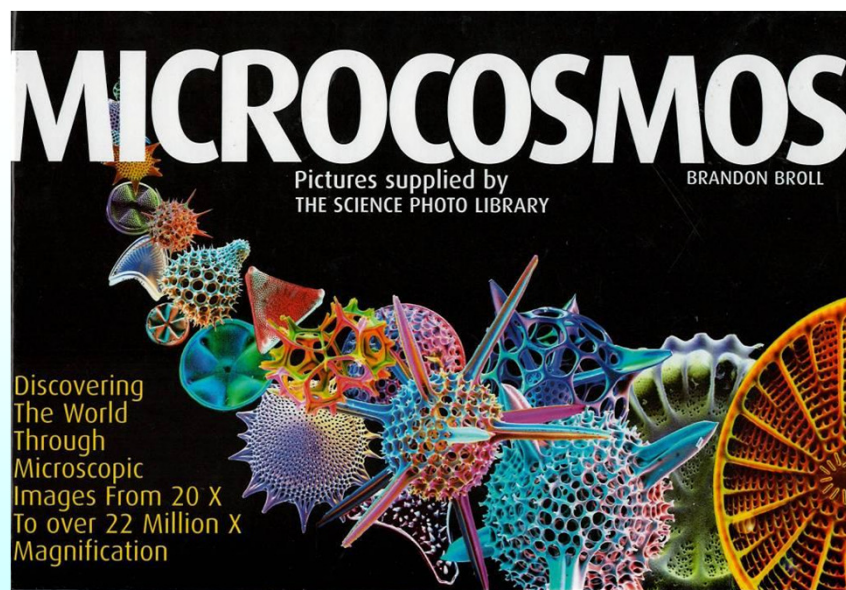
Rīgas Austrumu klīniskās universitātes slimnīcas
ZINĀTNISKI – PRAKTISKĀ ĀRSTU KONFERENCE
PLAUŠU VESELĪBAS DIENA 2012

KĀ RETĀK SLIMOT AR RESPIRATORĀM SLIMĪBĀM UN ATSLOGOT ĢIMENES ĀRSTUS

Rīgas Stradiņa universitātes
profesore Ludmila Vīksna

04.10.2012.

Respiratorās slimības, tai skaitā akūtas, var ierosināt –
vīrusi, baktērijas, sēnītes u.c. infekciozie aģenti
Vissmagākās klīniskās norises ir
vīrusu-baktēriju “asociāciju” gadījumos

Fakti – 1

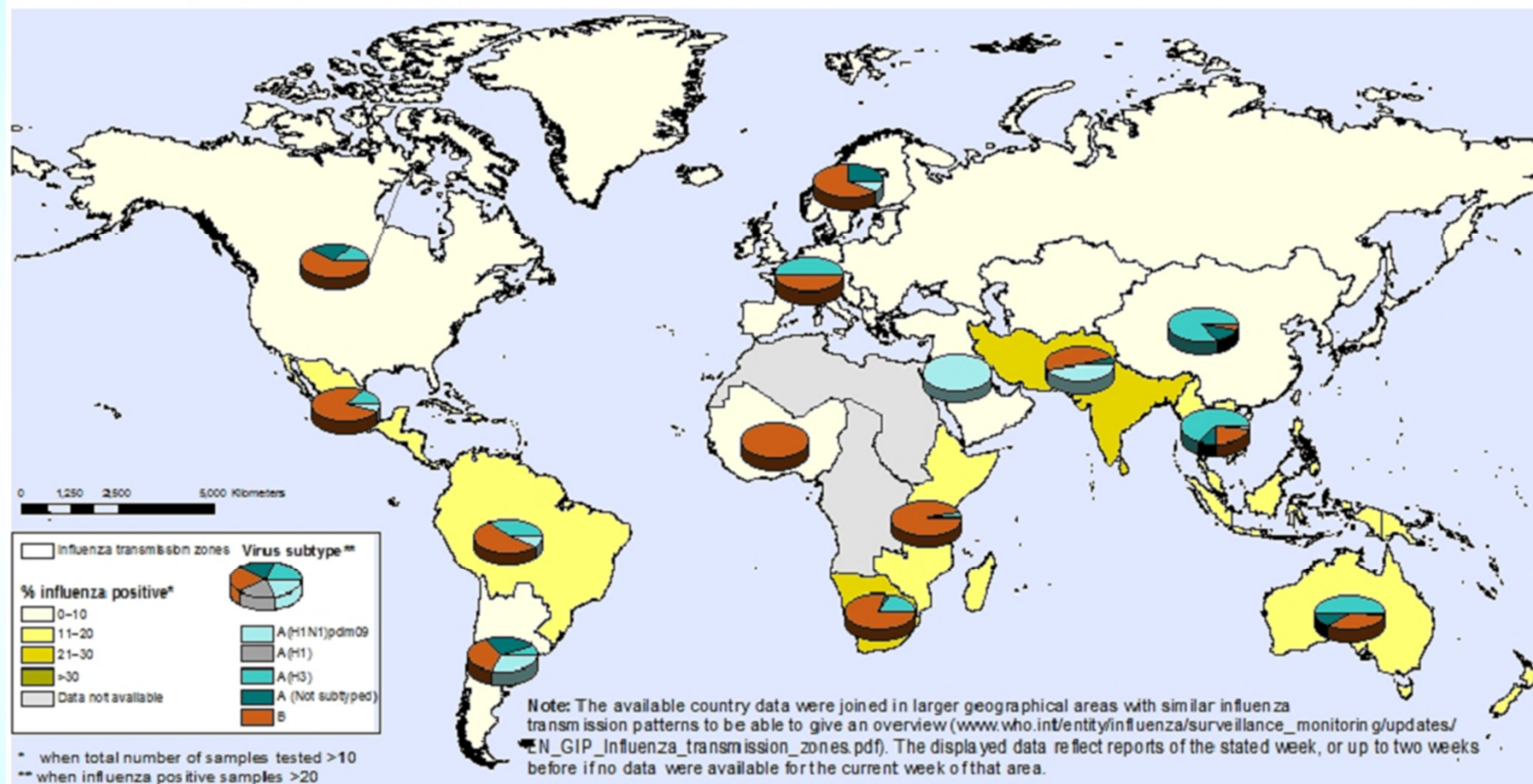
- **~90%** no akūtām respiratorām infekcijām (ARI) ir akūtās respiratorās **vīrusu** infekcijas (ARVI)
- katru gadu **katrs trešais** planētas iedzīvotājs slimo ar ARVI – Latvijā **~666 000** cilvēku
- gripa ir **“papildus”** nāves cēlonis epidēmiju laikā līdz pat 20-30%
- ASV ik gadu no gripas **nomirst 20000-40000** cilvēku
- **~80-90% no zaudējumiem**, ko rada infekcijas slimības ir gripa

Fakti – 2

- **ir >200 vīrusu**, kas ierosina respiratorā trakta saslimšanas
- ARVI ir **grūti kontrolējamas** infekcijas, jo **vakcīna ir tikai gripai**
- klīnisko ainu nosaka **vīrusu tropisms** pret noteiktām elpceļu vietām
- **cilvēkam patogēni** ir **sešās** toksonomās grupās ietilpstošie vīrusi – gan RNS saturošie, gan DNS saturošie
- gripas, paragripas, respiratori-sinticiālie, rino- un korona-vīrusi vairojas **respiratorajā** traktā
- adenovīrusi un enterovīrusi replicējas un reproducējas gan **elpceļos**, gan **gremošanas traktā**, nereti iekļūstot CNS

Percentage of respiratory specimens that tested positive for influenza By influenza transmission zone

Status as of week 37
09 – 16 September 2012

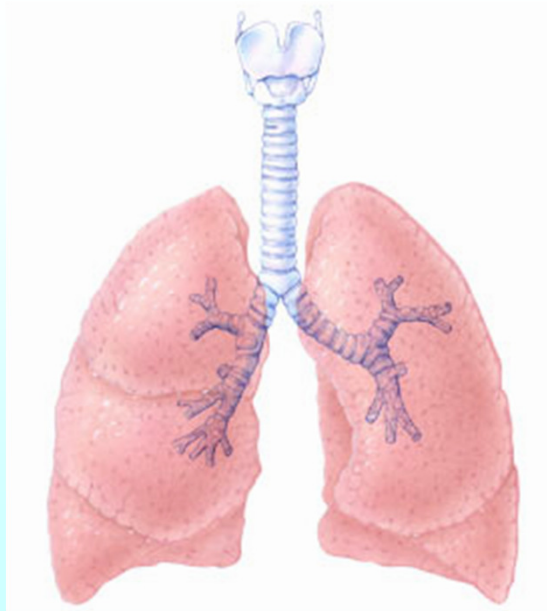
The boundaries and names shown and the designations used on this map do not imply the expression of any opinion whatsoever on the part of the World Health Organization concerning the legal status of any country, territory, city or area or of its authorities, or concerning the delimitation of its frontiers or boundaries. Dotted and dashed lines on maps represent approximate border lines for which there may not yet be full agreement.

Data Source: WHO/HIP, data in HQ as of 25 September 2012.
Data used are from FluNet (www.who.int/flu-net), 08:37 UTC snapshot, from WHO regional offices and/or ministry of health websites.

 World Health Organization
© WHO 2012. All rights reserved.

Fakti – 3

- **infekcijas slimību** grupā **pneimonijas** mirstības skalā ir **1.vietā**
- **mirstības skalā pneimonijas ieņem 4.-5.vietu kopējo** nāves cēloņu sarakstā pēc sirds asinsvadu, onkoloģiskām utt.
- Īpaša vieta ir **pneimonijai, kas ir aktuāla medicīniski sociālā problēma**, it īpaši pusmūža un veciem cilvēkiem

Fakti – 4

- pneimonijas **risks** būtiski pieaug ar vecumu
- no “hospitālajām” pneimonijām nomirst **30-80%** pacientu >65 gadiem

Mirstība pneumokokālās baktērijas dēļ

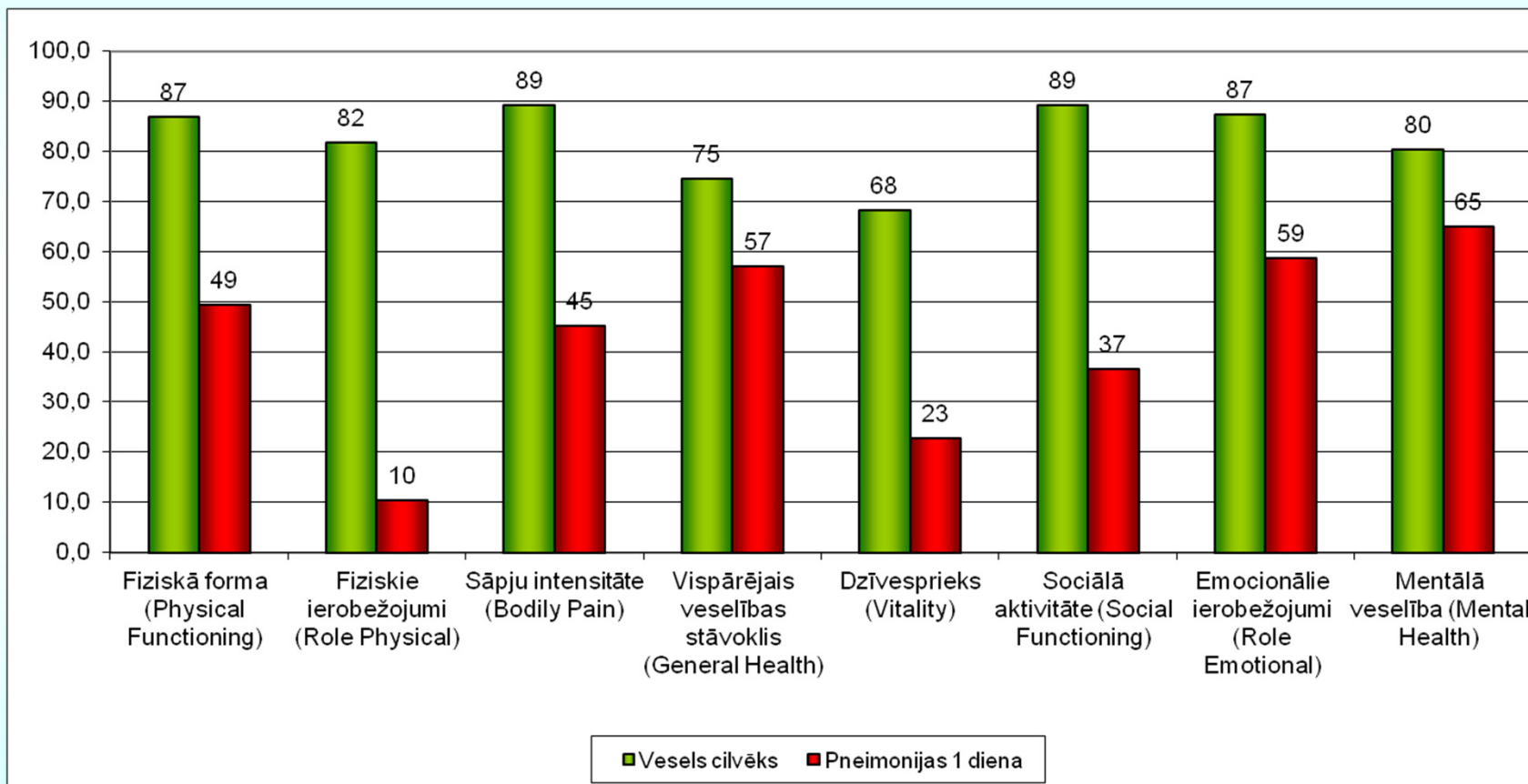
- starp jauniem pieaugušajiem ir 15-20%
- starp “veciem” pieaugušiem ir 30-40%
neraugoties uz antibakteriālo līdzekļu pielietojumu

Prognozē, ka **2050.** gadā Eiropā **50%** iedzīvotāju būs **≥50** gadiem, līdz ar to hroniski slimo pacientu skaits būtiski **palielināsies**

Galvenie pneimonijas ierosinātāji

Streptococcus pneumoniae	15-60%
Haemophilus influenzae	3-10%
Staphylococcus aureus	0-1%
Moraxella catarrhalis	1-2%
Gramnegatīvās baktērijas	0-2%
Izraisītājs netiek identificēts	3-40%
Mycoplasma pneumoniae	2-20%
Chlamydia pneumoniae	0-8%
Legionella pneumoniae	0-3%
Gripas vīrusi	5-10%
Citi vīrusi (paragripas vīrusi, adenovīrusi, RSV)	5-8%

Pneimoniju slimnieku SF-36 pētījuma rezultāti

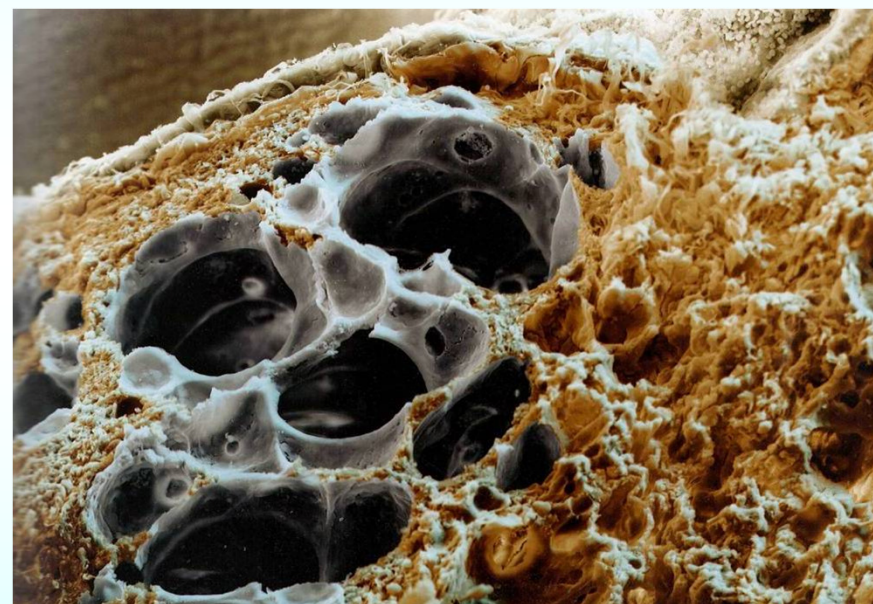
Visos Latvijas stacionāros ārstēto pacientu letalitāte (%) pa vecumgrupām

Diagnoze	0-17 gadi		virs 18 gadiem		18-44 gadi		45-59 gadi		60 gadi un vecāki	
	2008	2009	2008	2009	2008	2009	2008	2009	2008	2009
Elpošanas orgānu tuberkuloze	0.0	0.0	5.3	5.8	3.6	3.1	5.4	6.5	10.9	11.0
Hroniska sirds išēmiskā slimība	-	-	6.3	7.1	1.3	1.4	2.1	2.7	7.0	7.8
Pneimonijas	0.2	0.0	4.2	5.3	1.8	3.0	3.8	5.2	5.3	6.2
Bronhīti, hroniski un nenoskaidroti, emfizēma	0.0	0.0	2.3	1.9	0.7	0.0	1.5	2.2	2.7	2.1
Astma, astmatiskais stāvoklis	0.1	0.0	0.6	0.7	0.0	0.0	0.2	0.5	1.0	1.0

Datu avots: Valsts statistikas pārskats «Pārskats par stacionāra darbību»

Kas paaugstina risku saslimt ar pneimokoku ierosinātu pneimoniju?

kardiovaskulārās slimības
citas plaušu slimības
nieru slimības
aknu slimības
cukura diabēts
neiroloģiskas patoloģijas
imūndeficīts
socioekonomiskie faktori

Lung bronchiole and alveoli

Saslimstība ar Invazīvo pneimokoku slimību pieaugušajiem ar blakusslimībām ir augstāka:

- hroniskām **sirds** slimībām – **3 reizes**
- **plaušu** slimībām vai diabētam – **6 reizes**
- pārmērīgas **alkohola** lietošanas gadījumā – **11 reizes**
- **imūnkompromitētiem** pieaugušiem ar novājinātu imunitāti* – **23-48 reizes**
- **astmas** slimniekiem un **smēķētājiem**

*Pacienti ar onkoloģiskām slimībām, HIV/ADS, hematoloģiskiem vēžiem

Svarīgi pneimoniju kontekstā:

- jāmaina «nepareizie» klīniskie stereotipi, piemēram, jāatceras, ka pneimonijas sākums veciem cilvēkiem nereti manifestējas ar CNS simptomātiku
- ļoti **savlaicīga diagnostika**, tai skaitā, **ierosinātāju** noteikšana
- **adekvāta terapija** -
 - etioloģiska
 - patoģenētiska
 - simptomātiska **terapija**
- ņemt vērā, ka **ar vecumu** izmainās medikamentu **farmakokinētika**
- **profilakse**
 - **vakcinācija**
 - aktīvs dzīvesveids u.c.

Pieaugušo cilvēku vakcinācija dalījumā pēc vecuma grupas

VACCINE ↓	AGE GROUP →	19 – 26 years	27 – 49 years	50 - 59 years	60 – 64 years	≥ 65 years
Influenza ^{1,*}		1 dose annually				
Tetanus, diphtheria, pertussis (Td/Tdap) ^{2,*}		Substitute 1-time dose of Tdap for Td booster; then boost with Td every 10 years				Td booster every 10 years
Varicella ^{2,*}		2 doses				
Human papillomavirus (HPV) ^{4,*}		3 doses (females)				
Zoster ⁵					1 dose	
Measles, mumps, rubella (MMR) ^{6,*}		1 or 2 doses		1 dose		
Pneumococcal (polysaccharide) ^{7,8}		1 or 2 doses				1 dose
Meningococcal ^{9,*}		1 or more doses				
Hepatitis A ^{10,*}		2 doses				
Hepatitis B ^{11,*}		3 doses				

* Covered by the Vaccine Injury Compensation Program

For all persons in this category who meet the age requirements and who lack evidence of immunity (e.g. lack documentation of vaccination or have no evidence of previous infection)

Recommended if some other risk factor is present (e.g., based on medical, occupation, lifestyle or other indications)

No recommendation

Recommended adult immunization Schedule, by vaccine and age group --- **United States, 2011-05-14**

The figure above shows the recommended adult immunization schedule, by vaccine and age group for the **United States in 2011**.

Vakcīnas

- 23 valentā polisaharīdu vakcīna (PPV)
- 13 valentā konjugētā vakcīna (PCV13)
- 10 valentā konjugētā vakcīna (PCV10)

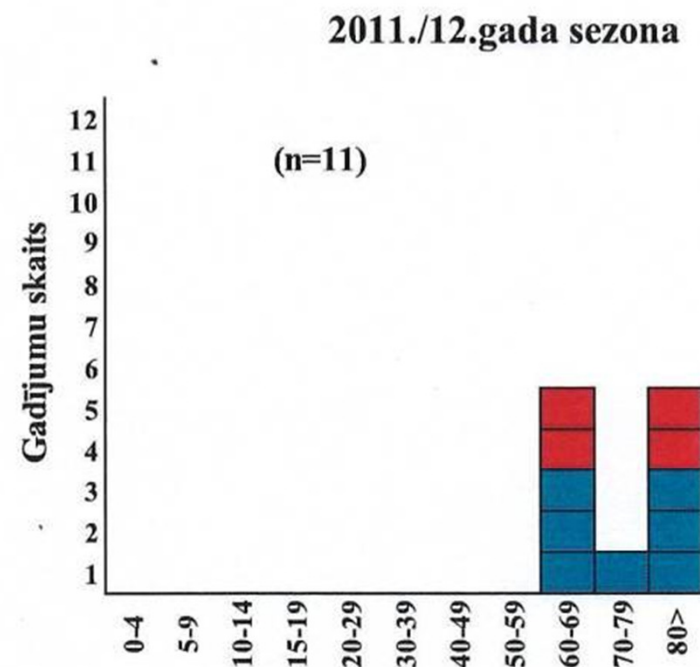
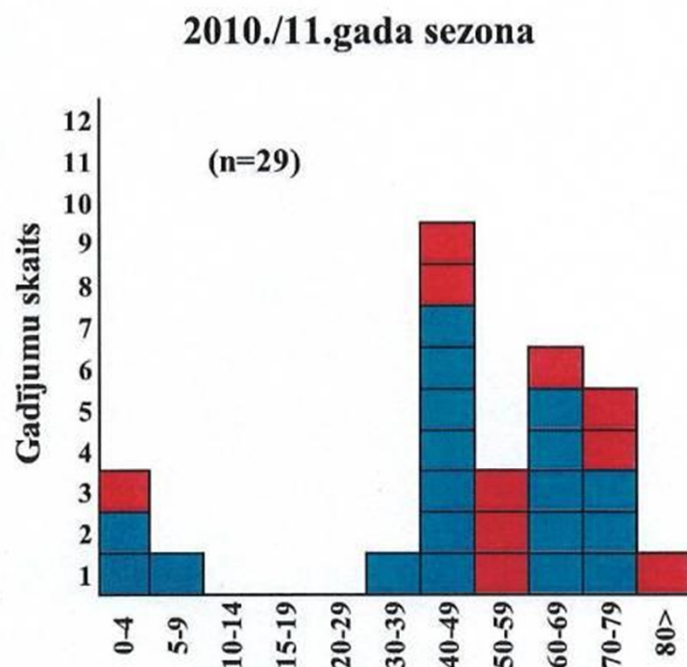
PVO rekomendācijas par vakcīnu sastāvu 2012.-2013. gada gripas sezonai Ziemeļu puslodē

Ir ieteicams, ka 2012.-2013. gada gripas sezonas vakcīnas (Ziemeļu puslodē) satur sekojošo

- A/ **California**/7/2009 (H1N1) – **līdzīgs**: Pandēmisks celms, pašlaik DP vakcīnā – tāds pats kā iepriekšējā ZP vakcīnā
- A/ **Victoria**/361/2011 (H3N2) – līdzīgs: **Jauns celms**
- B/ **Wisconsin**/1/2010– līdzīgs: **Jauns celms**, no B/Yamagata līnijas

Ir 2 izmaiņas sakarā ar ieteicamajiem celmiem, salīdzinot ar ieteikumiem 2011.-2012. gada gripas sezonai Ziemeļu puslodē

Atšķirībā no iepriekšējās sezonas, kad 17 jeb 58% pacientu bija vecumā no 0 līdz 60 gadiem, pagājušajā sezonā visi mirušie bija vecāki par 60 gadiem.

Riska faktoru īpatsvars 2009./10. - 2011./12.gada sezonā

Visiem mirušajiem pacientiem bija konstatētas smagas hroniskas vai akūtas pamatslimības vai citi riska faktori, iepriekšējā sezonā - 90% (26/59).

Avots: LR Veselības ministrijas Slimību profilakses un kontroles centrs
Epidemioloģijas biļetens Nr. 35 (1257 no no 2012. 1.oktobra, 10. lpp.)

Profilakse

Slimība	Vakcinācija	Etioloģiskie preparāti	Aizsargājošie preparāti
Gripa*	+	Pretvīrusu preparāti: Tamiflu, Zanamivir Remantadīns (rimantadīns)	Virogels (>3 g vecumā) Mentosils Jālieto ik pa 4 st.
Citi ARI vīrusi*	—	Antibakteriālie preparāti	Virogels Mentosils Jālieto ik pa 4 st.
Pneimokoku slimība	+	—	—
Garais klepus	+ (bērniem)	Antibakteriālie līdzekļi	

*Rekomendācijas visiem

- Izvairīties no slimiem cilvēkiem
- Izvairīties no cilvēku pulcēšanās vietām
- Saslimstot nemēģināt “sevi pārvarēt”

Vaxigrip & ID flu

2012/ 2013

2 jauni celmi

- Inaktivētās gripas vakcīnas var lietot visos **grūtniecības** posmos
- **Bērnus** var vakcinēt no **6 mēnešu** vecuma*
- Vakcinācijas **vecums nav ierobežots**
- Vakcīna ārstam maksā Ls 3,20; pacientiem Ls ~4,0-7,0

*Bērniem, grūtniecēm, atsevišķām pacientu grupām ≥ 65 un līdz 18 gadu vecumam ir 50% valsts kompensācija

Eiropas rekomendācijas vakcinēšanai ar PPV23

Nr. p.k.	Institūcija	Rekomendācijas
1.	EU Geriatric Medicine Society	≥60 ar revakcināciju 1x5 gados
2.	International Association of Geriatric and Gerontology – European Region	≥60 revakcinācija 1x5 gados
3.	European League Against Rheumatism	Stingri rekomendēta gripas un PPV23 pacientiem ar autoimūnām reimatiskām slimībām
4.	USA Centers for Disease Control and prevention (CDC) Advisory Committee of Immunisation practics (ACIP)	≥65 riska grupas kopš 2010.gada pacientiem ar astmu un smēķējošiem
5.	Vēl 17 Eiropas valstīs līdzīgi	

Bordetella pertusis

Garais klepus:

- Pieaugušie reizēm saslimst **atkārtoti**
- Izplatās **aerogēni**
- Zīdaiņus **mātes imunitāte nepasargā**
- Var slimot **jaundzimušie**

ļespējamās komplikācijas:

- **pneimonija**
- asins **izplūdumi** smadzenēs
- pleirīts
- resnās zarnas “**izkrišana**”
- strutains otīts
- vēdera muskuļu **plīsums**
- plaušu **atelektāze**

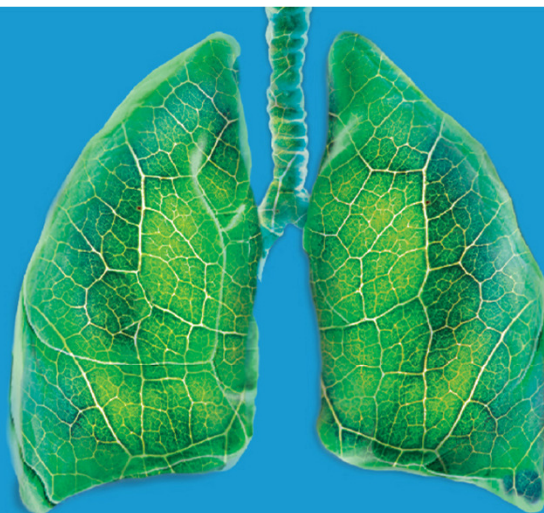
Kā ārstēties - 1

Etioloģiskie medikamenti:

- **pretvīrusu** “stiprinošie” gripai
 - ✓ tikko parādās (vai liekas, ka ...) simptomi:
- **pirmajās stundās**
 - medikamentu devas un ilgums norādīts instrukcijās
 - ✓ klīniski smagos “novēlotos” gadījumos:
 - uzsākt, kad konstatē slimību
 - reizēm ilgāk par 5 dienām
- **antibakteriālie –**
 - ✓ vadīties pēc klīnikas un laboratorās diagnostikas
 - ✓ vecākiem cilvēkiem jau aizdomu gadījumā
- **patoģenētiskie –**
 - ✓ gripas gadījumā asinsvadus stiprinošie
 - ✓ pneimonijas (bakteriālas) gadījumā pretiekaisuma
 - ✓ dezintoksikācija

Kā ārstēties - 2

- **Actifed (pseidoefedrīns) – pret saaukstēšanās tabletēs un sīrups**
- **Oscillococcinum (Etats grippaux) – pret saaukstēšanos (graudiņveidā)**
- **Uzmanīgi ar paracetamolu!**
- **Ja gripas slimniekam parādās asinsizplūdumi, aizdusa, sirds vājums → stacionārs!**

**ELPO
VIEGLI**

PALDIES PAR UZMANĪBU !